

Helsingin yliopisto - Helsingfors universitet - University of Helsinki ID 2003-2309

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Sosiaalipsykologian laitos	
Tekijä-Författare-Author Rechardt, Päivi			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Koululaisten häiriöherkkyys ja kontrolliselitykset			
Oppiaine-Läroämne-Subject Sosiaalipsykologia			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2003-09-15	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 76 s + 9 ls
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkimuksen aihepiiri on koulujen työrauha oppilaan kokemuksesta ja näkökulmasta käsin. Pro gradu -työn pohjana toimineen esitutkimuksen mukaan 4.-luokkalaisten ovat luokkatilanteessa häiriöherkempiä kuin 8.-luokkalaisten. Tässä tutkimuksessa vertailtiin edelleen 4.- ja 8.-luokkalaisten helsinkiläisten koululaisten häiriöherkkyyttä ulkoisille häiriöille luokkatilanteessa, sekä tutkittiin samojen oppilaiden häiriöherkkyiden ja kouluun liittyvien kontrolliselitysten välistä tilastollista yhteyttä.</p> <p>Teoreettisen ajattelun mukaan sosiaalisen ymmärtämisen lisääntyminen iän mukana vähentää sosiaalisten häiriöiden häiritsevyyttä. Hypoteettisen ajattelun mukaan tämä heijastuu myös oppilaiden antamiin kontrolliselityksiin. Tutkimuksiin ja teoreettisiin ajatuksiin pohjautuneen hypoteettisen ajatuksen mukaan isommat koululaiset ovat ikänsä ja vähäisemmän häiriöherkkyytensä vuoksi taipuvaisempia sijoittamaan yleisesti tapahtumien syitä enemmän sisäisiin (esim. kyvykkyys, yrittäminen) tai bilokaalisiin, ulkoisen ja sisäisen yhtäaikaisuuden huomioonottaviin, kontrollitekijöihin kuin ulkoisiin kontrollitekijöihin (esim. onni, kohtalo tai vaikutusvaltainen toinen).</p> <p>Tutkimus vahvisti esitutkimuksen tuloksen, jonka mukaan ala-asteen (4.-luokkalaisten) oppilaat ovat häiriöherkempiä kuin yläasteen oppilaat (8.-luokkalaisten). Kaiken kaikkiaan oppilaat häiriintyvät tulosten mukaan eniten luokkatilanteessa psyykkisestä ja fyysisestä aggressiivisuudesta. Suurin ero 4.- ja 8.- luokkalaisten välillä ilmeni siinä, miten he häiriintyivät välinpitämättömyydestä koulutyöskentelyä kohtaan ja opettajan vastustamisesta, ts. kouluelämän normien kyseenalaistamisesta. 4.-luokkalaisten häiriintyivät näistä häiriöistä tilastollisesti merkitsevästi enemmän kuin 8.-luokkalaisten. Tulos tukee kognitiivis-strukturalistisen kehitysteorian mukaisia moraali- ja auktoriteettikäsitysten vaihemalleja, joiden mukaan suhde esim. normeihin ja auktoriteetteihin muuttuu laadullisesti kehityksen kuluessa. Sukupuolten välillä häiriöherkkyys ilmeni siten, että tytöt olivat kaikissa häiriöluokissa häiriöherkempiä kuin pojat.</p> <p>Keskeinen tulos kontrolliselityksiin liittyen oli, että ikään liittyviä ja kehityksellisiä yleistyneitä (ulkoinen, sisäinen, bilokaalinen) kontrolliselitystendenssejä ei ilmennyt, vaan selitykset jakaantuivat eri kontrolliolottuvuuksille tilannekontekstin mukaisesti. Pienemmät oppilaat selittivät kokeissa onnistumistaan enemmän ulkoisilla, opettajaan liittyvillä tekijöillä kuin isommat oppilaat. Osa-aineistojen tarkastelu ja sukupuolen liittäminen mukaan tarkasteluun toi esille ikään ja sukupuoleen liittyviä eroja kontrolliselityksissä. Pojilla, erityisesti 4.-luokkalaisilla, ulkoiset kontrolliselitykset ja vähäisempi häiriöherkkyys psyykkiselle ja fyysiselle aggressiivisuudelle olivat yhteydessä toisiinsa. Tytöillä puolestaan sisäiset ja bilokaaliset kontrolliselitykset olivat molemmissa ikäryhmissä yhteydessä suurempaan häiriöherkkyteen aggressiivisuudelle. Häiriöherkkyiden ja kontrolliselitysten välinen yhteys ilmeni aggressiivisuuden kokemisessa päinvastaisena kuin hypoteettinen lähtökohta oletti. Suurempi herkkyys aggressiivisuudelle oli yhteydessä sisäisiin ja bilokaalisiin kontrolliselityksiin ja vähäisempi herkkyys aggressiivisuudelle oli puolestaan yhteydessä ulkoisiin kontrolliselityksiin.</p> <p>Pro gradu -työni tutkimuksellisia ja teoreettisia lähtökohtina olivat: 1) informaatioprosessointiteoria ja siihen liittyvä kognitiivisen tasapainon näkökulma (mm. Piaget 1988, alkuteos julk. 1940, Festinger 1957, Ross ja Nisbett 1991, 2) Rotterin kontrolliodotusteoria oppimis- ja attribuutioteoreettisin laajennuksin (Wong ja Sproule 1984, Weiner 1986, Vesala 1990, 1991) sekä, 3) kognitiivis-strukturalistinen kehitysteoria (mm. Selman 1980).</p>			
<p>Avainsanat-Nyckelord-Keywords</p> <p>häiriöherkkyys</p> <p>kontrolliselitykset</p> <p>koulu - työrauha</p> <p>poikkeava käyttäytyminen - ysa</p> <p>kognitiivinen kehitys - teoria</p> <p>käyttäytymishäiriöt</p> <p>attribuutioteoria</p>			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			